

ความสำคัญของการร่วมมือระหว่างการศึกษาและการบริการพยาบาล

สิระยา สัมมาวาจ* วท.ม (พยาบาลศาสตร์),ร.ม (บริหารรัฐกิจ)

บทคัดย่อ วัตถุประสงค์หลักของการพยาบาลคือการให้บริการที่มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและสังคม การผลิตบุคลากรทางการพยาบาลเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างการศึกษาและการบริการพยาบาล เนื่องจากการเรียนการสอนทางการพยาบาลนั้นจะต้องมีการนำความรู้ในเชิงทฤษฎีมาเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย ดังนั้นการประสานงานด้านการศึกษาและบริการพยาบาลให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจึงมีความสำคัญต่อการผลิตบุคลากรทางการพยาบาลเป็นอย่างยิ่ง ความสามัคคีจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งสร้างพลัง สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถ และผลักดันให้เกิดความก้าวหน้าของวิชาชีพ บรรยากาศที่ดีในองค์กรจะสร้างความรักและความผูกพัน มองเห็นคุณค่า เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน รักษามาตรฐานของวิชาชีพในการให้บริการที่มีคุณภาพ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของวิชาชีพพยาบาลให้เป็นที่ยอมรับของสังคมอันเป็นวัตถุประสงค์ร่วมกันของฝ่ายการศึกษาและการบริการพยาบาล รามาธิบดีพยาบาลสาร 2541 4(1):84-8.

คำสำคัญ : ความร่วมมือ การศึกษา การบริการพยาบาล

ปัจจุบันนี้ ปัญหาสำคัญในวิชาชีพพยาบาลคือการขาดแคลนบุคลากร เนื่องจากพยาบาลลาออกเพื่อศึกษาต่อหรือเปลี่ยนอาชีพด้วยเหตุผลต่างๆ ที่หลากหลาย แนวทางการแก้ปัญหาการขาดแคลนพยาบาลมีหลายวิธี แต่ประเด็นสำคัญคือการพยายามสร้างขวัญ กำลังใจและความผูกพันในองค์กรเพื่อลดแรงกดดันในการลาออก การผลิตบุคลากรเพื่อทดแทน การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและจูงใจให้คนรุ่นใหม่เข้ามาศึกษาวิชาชีพพยาบาล

การผลิตบุคลากรทางการพยาบาลนั้นจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนทั้งทางทฤษฎีและจัดประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วยพยาบาลที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีทั้งความรู้และทักษะที่ดีในการทำงานและประการสำคัญคือมีจริยธรรมและเจตนาที่ดีต่อวิชาชีพ การสร้างบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรมจะเป็นผลสำเร็จได้นั้นบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในองค์กรจะมีส่วนสำคัญ ดังนั้นการประสานงานระหว่างการศึกษาและการบริการพยาบาลจึงมีความสำคัญมากต่อคุณภาพ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

ของบัณฑิตทางการแพทย์ การขาดความร่วมมือระหว่างการศึกษาและการบริการพยาบาลอาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านนักศึกษาพยาบาล พยาบาล หน่วยงาน สถาบันและวิชาชีพพยาบาลดังต่อไปนี้

1. ทางด้านนักศึกษาพยาบาล นักศึกษาอาจเกิดความรู้สึกสับสนถ้าสิ่งที่เรียนมาในเชิงทฤษฎีไม่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย เพราะเรียนมาอย่างหนึ่งแต่ต้องปฏิบัติอีกอย่างหนึ่งนักศึกษาอาจเกิดความรู้สึกขัดแย้งว่าสิ่งใดคือความถูกต้อง จนอาจเกิดภาวะช็อกต่อความจริง (Reality shock) ถ้าไม่อาจปรับตัวหรือได้รับแรงสนับสนุนให้กำลังใจที่เพียงพอ นักศึกษาพยาบาลยังขาดประสบการณ์ในเชิงวิชาชีพ ต้องการความรัก ความเห็นใจเอาใจใส่และความอบอุ่นจากรุ่นพี่ซึ่งจะเป็นแรงสนับสนุนที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปจากอาจารย์พยาบาลถ้าพยาบาลเกิดความรู้สึกว่าการดูแล สอนและแนะนำนักศึกษาพยาบาลเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้น ไม่เต็มใจจะให้ความร่วมมือแล้วจะส่งผลกระทบต่อ การปรับตัวของนักศึกษา เนื่องจากการเรียนการสอนทางการแพทย์นั้นทางฝ่ายการศึกษาไม่อาจทำได้โดยลำพัง นอกเหนือจากให้ความรู้แล้วยังต้องการการถ่ายทอดทักษะ และประสบการณ์ปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรมของวิชาชีพ ต้องการตัวอย่างที่ดีที่น่าับถือที่จะเป็นแบบอย่างหรือให้แนวทางในการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกที่ควร บรรยากาศของความแตกแยกจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่นักศึกษาสร้างเจตคติที่ไม่ดีต่อการทำงาน ขาดความรักและความผูกพันระหว่างเพื่อนร่วมวิชาชีพ

ขาดขวัญกำลังใจในการทำงานจนอาจเกิดแรงกดดันให้อยากจะทิ้งวิชาชีพไป หรือส่งผลให้คุณภาพบัณฑิตทางการแพทย์ไม่ดีเท่าที่ควร มีปัญหาในการทำงานทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และจริยธรรมในเชิงวิชาชีพ

2. ทางด้านพยาบาล ปัญหาการขาดแคลนพยาบาลทำให้พยาบาลต้องทำงานหนักเกินกว่าที่ควรจะเป็น การผลิตบุคลากรเพื่อทดแทนเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหา แต่ถ้าบุคลากรรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นมาคุณภาพด้อยกว่าที่ต้องการหรือคาดหวังไว้ก็จะส่งผลกระทบต่อพยาบาลยังคงต้องทำงานหนักต่อไปและจะต้องมีภาระในการฝึกสอนในเรื่องทักษะความรู้แก่พยาบาลใหม่มากกว่าที่ควรจะเป็น โดยเฉพาะถ้าบัณฑิตใหม่มีเจตคติไม่ดีต่อการทำงานแล้วย่อมมีผลต่อเพื่อนร่วมงานและคุณภาพของการพยาบาลและระยะเวลาที่พยาบาลใหม่จะทำงานในวิชาชีพจะเป็นในช่วงสั้นๆ เพื่อใช้ทุนเท่านั้นเมื่อครบทุนก็จะลาออกไป พยาบาลก็จะต้องเสียเวลาและแรงกาย แรงใจฝึกคนรุ่นใหม่ซ้ำเป็นวงจรเดิมอีก ดังนั้นการก่อสร้างความสัมพันธ์อันดีในระยะเริ่มต้นอย่างก้าวแรกของการสู่วิชาชีพการพยาบาลในระหว่างการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยจึงมีความสำคัญ ถ้าพยาบาลประจำการมีความรู้สึกที่ดีเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการดูแล สอนถ่ายทอดประสบการณ์แก่นักศึกษาพยาบาลแล้วย่อมจะลดแรงกดดันและเอื้อต่อการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาลเป็นอย่างยิ่ง

3. หน่วยงาน สถาบัน และวิชาชีพพยาบาล ความขัดแย้ง หรือขาดความร่วมมือระหว่างการศึกษา

และการบริการพยาบาลอาจจะทำให้มาตรฐานของการบริการไม่ดีเท่าที่ควร ส่งผลกระทบถึงคุณภาพของการบริการ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความรู้ทางการพยาบาลซึ่งต้องการความร่วมมือในการศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริม หรือปรับปรุงคุณภาพของการบริการ การขาดความสามัคคีจะก่อให้เกิดความอ่อนแอ ขาดพลังวิชาชีพ ทำลายชื่อเสียงของหน่วยงาน สถาบัน และวิชาชีพพยาบาล ขาดแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่ก้าวเข้ามาศึกษา และสูญเสียบุคลากรที่มีอยู่ไป บุคลากรที่เหลืออยู่ก็ทำงานอยู่อย่างไม่มีความสุข ปัญหาของความเครียดและความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน การขาดแคลนพยาบาลก็คงจำเจต่อไป ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ และร่างกายแรงใจในการผลิตบุคลากรเพื่อทดแทนต่อไป

ประโยชน์ของความร่วมมือระหว่างการศึกษาและการบริการพยาบาล มีดังนี้

1. เกิดความสามัคคี สร้างพลังวิชาชีพให้เข้มแข็ง เพิ่มอำนาจในการต่อรอง เกิดความมั่นคงของสถาบัน
2. สามารถพัฒนาความรู้และวิชาชีพพยาบาลให้มีความก้าวหน้า เนื่องจากการศึกษาและการวิจัยทางการพยาบาลนั้นมักจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาปฏิบัติแล้วจึงหาข้อสรุปเพื่อเป็นแนวทางในทางส่งเสริมปรับปรุงคุณภาพของการพยาบาล ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจำเป็นจะต้องพึ่งพาอาศัยและมีความร่วมมือระหว่างการศึกษาและการบริการพยาบาลในการพัฒนาความรู้ทางการพยาบาล

3. สามารถผลิตบุคลากรและบัณฑิตทางการพยาบาลที่ความรู้คู่คุณธรรม มีทักษะพร้อมที่จะทำงานและเป็นกำลังสำคัญที่มีคุณภาพของหน่วยงาน

4. สร้างความรู้สึกลึกและเจตนาที่ดีต่อหน่วยงาน สถาบันและวิชาชีพ เกิดความผูกพันต่อวิชาชีพและเพื่อนร่วมงาน

5. ผู้รับบริการได้รับการบริการพยาบาลที่ดี มีคุณภาพตามมาตรฐาน สร้างชื่อเสียงแก่หน่วยงาน สถาบัน และวิชาชีพพยาบาล

แนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างการศึกษาและการบริการพยาบาล มีดังนี้

1. เห็นความสำคัญ ยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสื่อสารและประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่แบ่งแยกพวกเพราะต่างเป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพและมีวัตถุประสงค์ร่วมกันคือให้การบริการผู้รับบริการที่มีคุณภาพ
2. มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เปิดใจรับฟังความรู้สึก ร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ไม่ปล่อยให้ปัญหาสะสมค้างค้ำ จนลุกลามเป็นเรื่องใหญ่
3. การศึกษาและการบริการพยาบาลควรมีมาตรฐานและแนวทางการปฏิบัติไปในทางเดียวกัน ควรร่วมกันประเมินคุณภาพของนักศึกษา บัณฑิตและคุณภาพของการพยาบาล เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขทั้งการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

4. ผู้บริหารและผู้นำทางการพยาบาล
ทุกระดับตั้งแต่ ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง
ระดับต้น และนักการศึกษาทางการพยาบาลควรจะมี
ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมี
วิสัยทัศน์ที่ยาวไกลในการประสานความสัมพันธ์
ระหว่างการศึกษาและการบริการพยาบาลให้เป็น
อันหนึ่งอันเดียวกัน มีการจัดกิจกรรมหรือกลุ่ม
สัมพันธ์ ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็น
ทางการ การจัดการอบรมสัมมนาร่วมกัน

5. การแบ่งปันผลประโยชน์และทรัพยากร
ควรจริงจังและมีความยุติธรรม เช่น การพิจารณา
ทุนการศึกษา การดูงานทั้งในและนอกประเทศให้
โอกาสส่งเสริมก้าวหน้า ไม่ควรจะมี ความเหลื่อมล้ำ

กันหรืออยู่ในวงจำกัด มีการพัฒนาบุคลากรใน
ทุกระดับตั้งแต่ระดับปฏิบัติงานจนถึงระดับบริหาร
อย่าให้เกิดการพัฒนาที่พิกลพิการเปรียบเสมือน
ทารกที่หัวโตแต่แขนขาลีบจนเดินช่วยตนเองไม่ได้
บุคลากรในระดับปฏิบัติการทั้งฝ่ายการศึกษาและ
การบริการย่อมมีความสำคัญต่อการบริการพยาบาล
ในทำนองเดียวกัน

การศึกษาและการบริการพยาบาลเปรียบ
เสมือนขาทั้งสองข้างที่จะต้องแข็งแรงยืนอยู่เคียง
ข้างและก้าวตามไปด้วยกัน ร่างกายจึงจะทรงตัวอยู่
ได้ ความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเท่านั้นที่จะ
ทำให้วิชาชีพพยาบาลยังคงมีมาตรฐาน ยืนหยัดอยู่
ในสังคมได้อย่างมีเกียรติและมีศักดิ์ศรี

The importance of co-operation between nursing education and nursing service

Siraya Summawart * M.S, M.A

Abstract The co-operation between nursing education and nursing service is very important to quality of students' nursing practice. The organization climate effect the feeling of nursing personels, good relationship among educators,administrators, nurses and student nurses will improve better attitude towards nursing profession. This bonding can reduce the problem of nursing shortage in our career and improve knowledge and quality of nursing practice. Rama Nurs J 1998; 4(1):84-8

Keywords : co-operation, nursing education, nursing service

* Assistant Professor, Department of Nursing, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University.